

(204. 14.)

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG.

(Ingezonden bij brief van 14 April 1913).

Terwijl de meerderheid der Commissie van rapporteurs de openbare behandeling genoegzaam voorbereid acht, zou de minderheid gaarne zien, dat van verschillende typen van gemeenten alsnog gegevens aan de Kamer werden verstrekt.

De Regeering beschikt niet over andere cijfers dan in de bijlage der Memorie van Antwoord zijn gepubliceerd. Een speciaal onderzoek zou dus noodig zijn om aan den wensch van de minderheid der Commissie te voldoen.

Dit zou ook hierom uiterst tijdroovend blijken, omdat de vereischte becijferingen geenszins aan de hand van de gemeente begrotingen kunnen worden gemaakt, maar een ontleding daarvan, aangevuld door bijzondere opgaven der betrokken gemeentebesturen, noodzakelijk is. Herhaald overleg tusschen de Regeering en de verschillende besturen is daarvoor onmisbaar.

Ten einde de vertraging welke aldus zou ontstaan, te voorkomen en anderzijds toch, zooveel doenlijk, aan het verlangen der minderheid tegemoet te komen, hebben de ondergeteekenden het door den gemeenteraad van Rotterdam ingediend adres aan een nauwkeurig onderzoek onderworpen. Daarin toch worden de bezwaren tegen de gewijzigde Regeeringsvoorstellen het breedst uitgemeten en met cijfers gestaafd, zoodat eene gedocumenteerde weerlegging mogelijk blijkt.

Indien de ondergeteekenden er in slagen aan te toonen, dat de in dit adres gevoerde beschouwingen geenszins tot eene omwerking van de gedane voorstellen behoeven te leiden, zal a fortiori eenzelfde conclusie gewettigd zijn tegenover de klachten welke van andere zijde mogen rijzen.

Het moet al aanstonds de aandacht trekken, dat van de grootste gemeenten alleen Rotterdam de toekomst welke de wetsontwerpen beoogen in te leiden, zoo duister inzielt. Amsterdam en 's Gravenhage mogen hunne bezwaren tegen meer of minder belangrijke onderdeelen weten aan te voeren, „ontreddeering der gemeente-financiën”, gelijk Rotterdam voerspelt, schijnt men daar, althans van de gewijzigde wetsontwerpen, geenszins te duchten.

Wordt reeds uit dezen hoofde het vermoeden gewekt, dat overdrijving aan het Rotterdamse adres allerminst vreemd zal zijn, metterdaad moet dit de toon heeten, waarin het gansche verzoekschrift is gehouden.

In Rotterdam bestaat voor de eigen pensioenen het z. g. omslagstelsel. Zonder dat van de ambtenaren eenige bijdrage wordt gevorderd, zonder dat een fonds is gesticht, waaruit de pensioenen worden gekweten, brengt men eenvoudig deze op de begrooting van uitgaven, zoodat zij uit de gewone inkomsten gedekt moeten worden. Gevolg hiervan is, dat de last uit dezen hoofde voortdurend stijgt en dus het nageslacht zal hebben te voorzien in de middelen, vereischt om verplichtingen welke het levend geslacht op zich nam, na te komen. Dat het hier waarlijk niet om geringe bedragen gaat, is begrijpelijk. Moest tot kwijting van deze pensioenen de begrooting voor 1908 een post van f 247 600 beschikbaar stellen, voor 1913 is dit bedrag tot f 315 200, dat is met ruim 27 pct. gestegen, een last welke dus de neiging vertoont om binnen de 20 jaren meer dan te verdubbelen. De wetsontwerpen dwingen in de eerste plaats om dit vicieuse stelsel prijs te geven, om de toekomstige verplichtingen aanstonds te disconteerden en om derhalve het tegenwoordige geslacht, behoudens eene billijke verdeling van lasten welke het verledene raken, mede te doen betalen in de verplichtingen welke het aanvaardt.

Het spreekt van zelf, dat in den overgangstijd enige offers moeten worden gebracht, maar dat deze zóó bezwarend zouden zijn als het gemeentebestuur vreest, kan allerminst worden

toegegeven. Volgens het adres, zou de gemeente hare jaarlijksche uitgaven op eenmaal met een bedrag van om en bij 8 à 9 ton verhoogd zien, wat eene verzwaring van het heffingspercentage der plaatselijke directe belasting zou medebrengen van 1,4 à 1,6 pct.

De ondergeteekenden veroorloven zich tegenover deze zwartgallige voorspelling hunnerzijds eenige cijfers aan te voeren, welke zijn ontleend aan de gemeente-begrooting van Rotterdam voor het jaar 1913 en aan inlichtingen door het gemeentebestuur verstrekt.

Indien gerekend wordt, dat de thans in dienst zijnde ambtenaren in de toekomst niets voor eigen pensioen (dus noch eene doorlopende korting, noch eene inkoop som voor vroegere diensten) zullen bijdragen, moet Rotterdam jaarlijks te hunnen behoeve betalen:

a. 7 pct. van het totaal der wedden ad	
f 7 000 000	f 490 000
b. een in 40 jaar aflopende annuïteit voor	
inkoop van vroegere diensten	310 000
	<hr/>
Totaal	f 800 000

Vermeedert men dit bedrag met de som, thans ten laste van het gemeentelijk fonds aan weduwen- en weezenpensioenen betaald, dan komt men tot een totaal van f 864 000. (1)

Daarentegen wordt bespaard f 81 000 jaarlijksche bijdrage aan het gemeentelijk weduwen en weezenfonds, terwijl bovendien spoedig afneemt en na plm. 25 jaar geheel vervalt de post voor eigen pensioenen welke thans f 315 200 belooft. Binnen een betrekkelijk kort tijdsverloop wordt dus de f 864 000, met bijna f 400 000 verminderd, terwijl ook nog verlaging te wachten staat van den post ad f 64 000 voor verleende weduwen- en weezenpensioenen (2). Wanneer dan na 40 jaar eveneens geheel verdwijnt de annuïteit ad f 310 000 en van nieuw aangestelde ambtenaren de normale bijdrage ad 3 pct. doorlopende korting wordt gevorderd, zullen niet alleen de thans zoo breed uitgemeten bezwaren geheel vervallen zijn, maar is de gemeente niet weinig gebaat, doordat zij van den onevenredig klimmenden pensioenslast zal zijn bevrijd, welke, volgens de hierboven gegeven becijfering, dan allicht tot bijkans een millioen per jaar zou zijn gestegen.

Alles concentreert zich dus om de vraag hoe in het overgangstijdperk en speciaal in de eerste vijf jaren, waarin men niet op deze uitgaven gerekend heeft, het budget zonder belastingverhoging sluitend te maken.

Het antwoord op deze vraag is zeer eenvoudig. Voor eerst zullen de bezittingen van het gemeentelijk weduwen- en weezenfonds niet meer voor hare oorspronkelijke bestemming behoeven te dienen, wanneer het Rijksfonds die pensionneering overneemt en de gemeentelijke begrooting zich met de uitkeering van de bereids verleende pensioenen (hierboven op f 64 000, wellicht f 79 000, gesteld) belast. Het kapitaal, dat uit dezen hoofde beschikbaar komt, wordt zelfs bij den tegenwoordigen beursstand op f 1 900 000 door het gemeentebestuur geraamd. Bezigt men daarvan in de eerste vijf jaren telkens b.v. f 400 000, dan wordt de hierboven op f 864 000—f 81 000, dat is dus op f 783 000, becijferde last reeds aanstonds tot f 383 000 verminderd. Wil men dit bedrag uit gewone middelen vinden, dan zou, aangenomen dat nergens besparing of uitzetting van inkomsten mogelijk is, het percentage der inkomsten-belasting, niet met de 1,4 à 1,6 pct., welke in het adres worden genoemd, doch slechts

(1) Daarbij is wellicht te voegen het bedrag dat ter zake van de Ongevallenwet 1901 uit het fonds wordt betaald en dat door den Raad op f 15 000 'sjaars wordt geschat.

(2) Deze verlaging zal niet bijster snel geschieden omdat aanvankelijk de post nog vermeerderd met weduwen- en weezenpensioenen van bij het in werking treden der wetten, ontslagen ambtenaren.

met ruim 0,6 pct. zijn te verhoogen. Maar de ondergeteekenden achten de gemeente ten volle verantwoord, indien zij de vermeerdering van uitgaven deswege brengt onder het XVde Hoofdstuk harer begrooting van uitgaven, waarin de posten zijn samengevat die, zoo noodig, door buitengewone ontvangsten mogen gedekt worden. Immers vooreerst wordt het nageslacht door deze conversie van het zoogenaamd omslag-stelsel in het fonds-systeem niet weinig gebaat (na 40 jaar zal het voordeel, gelijk boven bleek, wellicht een half miljoen 's jaars beloopt), maar bovendien verdwijnt na pl.m. 25 jaar geheel de uitgave ad f 315 200 voor eigen pensioenen en na een wellicht iets langer tijdsverloop de f 64 000 voor weduwen- en weezenpensioenen. Er is dan ook geen enkele reden aan te voeren, waarom zich het thans levend geslacht verplicht zou zien de uit de conversie voortvloeiende kosten geheel en bij uitsluiting op zich te nemen. Wordt de uitgave aldus over een groot aantal jaren verdeeld, dan kan zij ook allerminst gezegd worden eene verzwareing van het budget te weeg te brengen, die niet ten volle verantwoord of niet zeer gemakkelijk te dragen zou zijn. Natuurlijk zou na de eerste vijf jaren het desnoods door buitengewone ontvangsten te dekken bedrag in den hier gevolgden gedachtengang weer stijgen, omdat dan de baten van het te realiseeren weduwen- en weezenfonds komen te vervallen. Maar in die periode heeft de gemeente volle gelegenheid om zich aan de veranderde toestanden aan te passen, terwijl bovendien de f 315 200 voor eigen pensioenen en de f 60 000 voor weduwen- en weezenpensioenen aanzienlijk zullen zijn verminderd, van welke de eerste som bij behoud van het bestaande stelsel, tot \pm f 400 000 zou zijn gestegen.

Volgt overigens de gemeente den hier gegeven wenk en verdeelt zij de uitgaven welke, gelijk werd aangetoond, ten slotte tot een minimum zullen gereduceerd worden, over een grooter aantal jaren, dan wordt geheel voorkomen wat het adres kennelijk als de grootste ramp aanmerkt. Immers dan zal het inderdaad mogelijk blijken de vervanging van het omslag- door het fonds-stelsel niet „op eenmaal en als met een schok te doen geschieden.”

De bijlage dezer verschaft een overzicht van de wijze, waarop de last geleidelijk over de eerstkomende 40 jaren zou kunnen verdeeld worden, indien het inderdaad noodzakelijk mocht blijken, de vereischte bijdragen uit leening te vinden. Het zal zeker geen betoog behoeven, dat, doet zich die noodzaak voor, de op te nemen bedragen wel zullen begrepen zijn in andere leeningen. Ter wille van het juiste inzicht, is echter ondersteld, dat daarvoor zelfstandig zal worden geleend.

Is het gevoerde betoog er in geslaagd aan te toonen, dat het hoofdbezwaar reëlen ondergrond mist, dan kunnen de ondergeteekenden kort zijn in de weerlegging van enkele andere punten welke het adres en de toelichting aanroeren.

Rotterdam beklagt zich met grooten nadruk dat pl.m. 2300 beamtenden en werklieden die indertijd niet toetraden tot de gemeentelijke weduwen- en weezenpensionneering als bij tooverslag gratis evenveel rechten zullen krijgen als de overigen die ruim 13 jaren hunne bijdrage offerden. Ware dit een gegrond bezwaar, het zou gelden voor al de duizenden die door „den tooverslag” dezer wetsontwerpen tot pensioengerechtigden worden gemetamorphoseerd. Kennelijk vreest men, dat dit den najver van de tot het fonds toetredende ambtenaren zou opwekken. Geheel ten onrechte. Immers waren deze laatsten in de voorafgegane periode overleden, dan zouden hunne weduwen en weezen in het genot zijn gekomen van een pensioen, dat de achtergebleven betrekkingen der nalatige ambtenaren misten. Met hetzelfde recht zou de ijverzucht kunnen geprikkeld worden van den tegen brand verzekerden winkelier jegens zijn luchthartigen, onverzekerden buurman, indien beider bezittingen door het vuur gespaard blijven.

Dat voorts de gemeente moet bijdragen voor ambtenaren die haar dienst verlieten, is eene noodzakelijke consequentie van het beginsel dat de gemeente voor de jaren gedurende welke een ambtenaar haar diende, moraliter gehouden is hem een

pensioen te verzekeren. Trouwens de Raad erkent, dat ook bij eene regeling als hij zich denkt, soortgelijke verplichting door de gemeente kan worden aanvaard en de last die daaruit voortvloeit, zal, over 40 jaar verdeeld, op een budget van 36 millioenen toch moeilijk gewicht in de schaal leggen. Het laatste geldt eveneens voor de bijslagen welke de gemeente krachtens de bestaande regeling zal moeten geven op de Rijkspensioenen. Daar de gemeentelijke verordening zich vrijwel bij de wetsontwerpen aansluit, kunnen de uitgaven uit dezen hoofde niet anders dan gering zijn. Daartegenover zijn bovendien nog te stellen de renten welke het kapitaal van het gemeentelijk weduwen- en weezenfonds zal afwerpen, zoolang het niet gerealiseerd is.

Na het voorafgaande zal het wel geen betoog behoeven, dat de ondergeteekenden in het door den gemeenteraad van Rotterdam aangevoerde geen genoegzame aanleiding vinden om de wetsontwerpen in dien zin om te werken, dat alle, of althans sommige gemeenten vrij blijven zelf de pensionneering te regelen en voor eigen rekening te houden. Daargelaten nog, dat dan de gemaakte berekeningen falen en dus reeds uit dien hoofde vooreerst de door ieder gewenschte maatregelen hun beslag niet zullen krijgen, zou daardoor juist een groot voordeel dat de wetsontwerpen mede beoogen, verloren gaan. Wordt nl. op den voorgestelden voet de druk der gezamenlijke gemeentelijke pensioenen ten laste van één fonds gebracht en wordt aan deze centralisatie verbonden eene regeling, uniform voor alle gemeenten en zich nauw aansluitende aan de pensioenwet voor de burgerlijke Rijks-ambtenaren, dan zal een gemeentebestuur in den dienst eener andere gemeente of in Staatsdienst of omgekeerd een ambtenaar in dienst van het Rijk in gemeentelijken dienst kunnen overgaan zonder vrees voor achteruitgang in pensioens aanspraken. Terecht hebben, blijkens het Voorloopig Verslag (blz. 10), vele leden op dit voordeel, van veel gewicht zoowel voor den publieken dienst als voor de ambtenaren, door wie het dan ook hoog wordt aangeslagen, bijzonderen nadruk gelegd. Het was de juiste waardeering van dit groote belang, dat hen deed verklaren „ten sterkste gekant (te zijn) tegen elk denkbeeld, dat er toe zou leiden, dat op het punt der pensionneering alle gemeenten niet in één verband worden betrokken”.

Het algemeen belang gebiedt dan ook ongetwijfeld de aanneming van de wetsontwerpen, gelijk zij ter tafel liggen en de ondergeteekenden vinden te eerder vrijheid daartoe te adviseeren, omdat tengevolge van de Rijksbijdrage gedurende 40 jaar ad f 450 000 's jaars, de lasten der gemeente niet weinig worden verlicht en juist de gemeente Rotterdam, zooals uit bladz. 17 en 18 van het rapport der heeren MULDER en ZOOR blijkt, hield zij de pensionneering in eigen beheer, een nog aanmerkelijk hooger premie zou betalen dan de overige gemeenten, met uitzondering van Amsterdam. Op den duur moet dus, gelijk trouwens de hier gemaakte becijferingen aantoonen, de Rijksregeling vooral den grooten gemeenten, voor zooveel zij de pensionneering bereids ter hand namen, zelfs aanmerkelijk voordeel brengen en gebiedt haar eigen belang, mits wél begrepen, de onveranderde aanneming. Voor Amsterdam klemt dit laatste zelfs zóo sterk, dat de jaarlijksche lasten uit de wetsontwerpen voortvloeiende, in het eerste veertigjarig tijdperk op ruim 11 ton berekend kunnen worden, terwijl thans het gemeentelijk fonds eene jaarlijksche bijdrage van f 1 143 000 behoeft en een kapitaal bezit van ruim 11 millioenen. Al is ook daar in de eerste jaren van het overgangstijdperk wellicht eene kleine vermeerdering van lasten te wachten, een enkele blik op deze cijfers toont voldoende, dat ook de hoofdstad door de wetsontwerpen op den duur zal worden gebaat.

De Minister van Financiën,
KOLKMAN.

De Minister van Binnenlandsche Zaken,
HEEMSKERK.